

NICOLAE JINGA, născut la 15 februarie 1950, în județul Buzău, este poet, eseist, prozator. Studii teologice. Preot ortodox. Locuiește în Orșova, județul Mehedinți.

A publicat (selectiv): *Viziunea unei miriști albe* – debut, în *Nouă poeți* (1984), *Lupta din zori* (1988), *Vertij* (1995), *Vis cu gardieni* (1996), *Imbrogljo* (1997), *Glorie maidanezului* (2000), *Dicționarul lui Dumnezeu* (2008), *Copacul cu îngeri* (2009), *Retorica nigra* (2010), *Aisberg* (2020), *Glonte din amonte* (2020).

Premii (selectiv): Premiul Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Craiova (2000, 2010, 2020).

Nicolae Jinga

CRONICA DEȘERTULUI LĂUNTRIC

LIMES
2024

Știm că așa este și nu ne îndoim. Este mărturisirea personală a marelui și Sfântului Apostol, cu sensul bine precizat, dar care nu exclude, în bloc, fireștile nuanțe adiacente. Într-adevăr, ajunși la vârsta bărbăției „lepădăm cele ale copilului”, însă, din câte constatăm cu uimire, copilul din noi nu se îndură să lepede cele ale „bărbăției” noastre, ci se agață cu disperare de puținele smocuri de iarbă uscată ale *deșertului nostru lăuntric*. La urma urmelor, are dreptate și copilul din noi: pe suferințele lui ne-am clădit bărbăția.

În aceeași ordine de idei, după cum am arătat mai sus, evocarea personajelor care au conturat romanul vieții noastre într-un moment sau altul, luminos sau întunecos, după caz, este fatalmente subminată de factorul subiectiv care, precum într-o stază de maximă gravitație, nu se poate distanța îndestul de obiectul narațiunii întru redarea adevăratelor și profundelor stări de conștiință și de existență. Ele, personajele cu care ne-am intersectat existența, sunt nu numai desfășurări misterioase de vieți personale, ci veritabile universuri existențiale imposibil de surprins și de definit în toată complexitatea și dinamica destinului lor.

Cronica deșertului lăuntric trece în revistă, selectiv, mediile care mi-au marcat parcursul biografic și devenirea spirituală: familial, școlar, social-politic, teologic și cultural. Am încercat să arăt în mod indirect, prezentând instituțiile în care mi-am făcut școlarizarea, nici idealizând excesiv și nici diabolizând gratuit, că teologii sunt și ei oameni ca toți oamenii: cu calități și defecte, cu umori și comportamente diverse, cu împliniri și dezamăgiri, cu suișuri și coborâșuri. În ce mă privește, îi datorez Teologiei tot ceea ce sunt și cât sunt, inclusiv în plan literar.

Cronica deșertului lăuntric e numai un eșantion dintr-o mai amplă și mult amânată confesiune.

CUPRINS

Capitolul I	7
Capitolul II	119
Capitolul III.....	153
Capitolul IV.....	226
Sub soarele Eladei	250
Epilog.....	270

CAPITOLUL I

1

Ceea ce se întâmplă și ni se întâmplă în contextul firescului, clipă de clipă, hașurând permanența ființei în tronsonul existențial asumat și dându-i memoriei funcție de incoruptibil receptor al propriei deveniri, cu cât mai mult își dovedește autenticitatea și irepetabilul, inclusiv propensiunea dubitației spre frontierele contingentei și perplexității, cu atât mai mult se îneacă în ordinea misterioasă a lumii.

Când retrăiesc o pagină din propria-mi copilărie, am senzația pasului făcut în mister, într-un teritoriu extrem de real ca să mai poată fi și adevărat. Cei doi magicieni ce-i joacă feste și-i dau mereu cu tifla rațiunii: adevărul și realitatea.

Spațiul geografic în care ceva, cumva, cândva se întâmplă, cu necesitate ființei și numai ființei, cu mici modificări privind decorul într-o continuă metamorfoză de suprafață, rămâne același. Ideala ipostază a spațiului de referință, chiar dacă între timp „acolo”, pe promontoriul cu bălării să zicem, s-a construit peste noapte un zgârâie-nori, e aceea din memoria mea.

Ființa spațio-timpului, cea de taină, e un abis de afectivitate. Unde se duc toate aceste lucruri sau întâmplări sau fapte pe care le trăim? În afara contingentei ființiale, care le este originea și, mai ales, care le este finalitatea? Dacă există vreuna. De sus, de pe malul Slănicului, în unele zile senine, privind către nord, cincizeci

de kilometri distanță, aveam uluitoarea senzație că văd la capătul văii, departe, înfipt ca un dop uriaș de cocean în preduful de ambră al cerului, Penteleul. Din locul din care priveam, o potecă abruptă ducea către albia gârlei. Prundul Slănicului m-a fascinat totdeauna. O parte din sufletul meu, partea cea mai curată, rămâne captivă acolo, în prund. Din locul în care priveam, spre apus, însă foarte aproape, la treizeci de metri depărtare, era moara de foc, moara noastră.

Acum, când vorbesc despre cele-ntâmplare în lanul de grâu, moara nu mai există, a fost dărâmată. Din pricina ei, printre altele, au făcut pușcărie tata și fratele mijlociu. Acum, când vorbesc despre cele-ntâmplare în lanul de grâu, am zece ani. E început de „cireșar”: 1960. Gârla e rece-călduță, n-ar trebui să ne scaldăm în ea, dar toate au o limită. O iarnă și o toamnă i-am dus dorul. Răbdarea noastră a luat sfârșit. Dintre plozii familiei Dumitrache sunt prezenți la scaldă Sandu, Gelu și Costel. Ei locuiesc acolo, lângă „promontoriu”, într-o casă pe care și-au ridicat-o cu vreo zece ani în urmă pe pământul nostru, pământul din vatra satului pe care ni l-au confiscat autoritățile comuniste. Dacă nu existau dușmani de-adevăratelea, ei trebuiau inventați. Trebuia să existe o „luptă de clasă”, nu!? Mă rog, să nu intrăm în amănunte. Deviza mușchetarilor: „Toți pentru unul și unul pentru toți” devenise, prin forța împrejurărilor, „Toți contra unul și unul contra toți”. Dintre plozii înrudiți ca etnie cu cei ai familiei Dumitrache, recte ai familiei Stoian, sunt prezenți la scaldă Ionel și Vasile. Dintre plozii români, în afara subsemnatului, sunt prezenți la scaldă Blidaru, Bitanu, trei Murea, Enciu, Ionescu și alții. Nu numai aerul, apa și peisajul ne conferă frățietate și comuniune, ci și filmele sovietice.

Vine caravana cinematografică, în fiecare sâmbătă seara și ne proiectează filme de război. Filme cu „îngeri și demoni”, mai pe șleau cu sovietici și nemți. De câte ori avem ocazia, cât ține vara, noi nu ne jucăm de-a „hoții și gardiștii”, precum paradeii din

spațiul citadin, ci de-a „rușii și nemții”. Deși e fain, uneori, să fii „neamț”, întrucât ai câine lup la îndemână și-i poți aplica „rusului” niște bețe la fund, arestându-l, datorită simpatiei pentru eroismul amărâtului ostaș sovietic și datorită fixării lăuntrice de partea „binelui”, am înclinat mai mereu să fiu „rus”.

„Rus” eram și-n momentul în care, abandonând scaldă și contemplând de pe promontoriu splendorile Penteleului, făcând eu niște pași către fosta curte a morii, unde acum, după trecerea plugului, foșnea irezistibil un mic și înnebunitor lan de grâu în care te pierdeai cu totul, am pus în aplicare obsesia filmică. Am chemat băieții la război. În lanul de grâu. În lanul de grâu semănat de frate-meu, care frate are douăzeci de ani, e însurat și a primit locul morii, ca moștenire, de la tata. Ne-am împărțit în două: jumătate „ruși”, jumătate „nemți”. Nimeni nu voia să fie „câinele nemților”. L-am convins, cu promisiunea a trei bomboane, pe Costel, mezinul familiei Dumitrache, care, dincolo de faptul că șchiopăta rău de tot, având un picior mai scurt de pe urma unei poliomielite, avea talent actoricesc și lătra excepțional, inimitabil.

Există trădători și turnători de tot felul. Nu recunoaștem, dar în fiecare dintre noi există un trădător și un turnător de elită, pe lângă care Iuda e un copil mic al istoriei. Cineva i-a „șoptit” mijlociului ce fel de război ducem noi în lanul acela de grâu faraonic. Companionii de joacă, realitate apăsătoare, nu posedau, decât într-o foarte mică măsură, instinctul cosmic al primejdiei. În ce mă privește, i-am auzit mijlociului răsuflarea cu șapte secunde înainte de a ajunge la noi. Primul prins la înghesuială, Gelu Murea, a luat-o pe coajă. Toți au dat vina pe mine și au scăpat de bătaie. Cât despre mine, în postură de „rus”, plasat strategic la marginea grâului, am traversat cruciș drumeagul din fața mea și m-am pierdut în marele lan de porumb ce se lățea pe câteva hectare. Într-un minut am fost acasă. M-am încuiat pe dinăuntru și am împins dulapul din prima cameră în dreptul ferestrei dinspre

sufrageria deschisă, construită din lemn, locul cel mai ușor de escaladat de către prigonitor. Părinții sunt la Hârboca, la pământuri, cu săptămâna. Mijlociul are casa peste drum de noi. Cineva, o voce trădătoare, îmi denunță refugiul. Mijlociul se căznește să deschidă cu o furculiță, după obicei, forabărul ferestrei. Îl deschide pe cel de jos, dar nu și pe cel de sus. Insistă să pătrundă spre mine pe-acolo. Dulapul mă acoperă. Sunt desculț. Deschid fereastra de la drum, mă strecor printre gratii, pun piciorul pe gard și încet, ca un fulg, cobor în spațiul cel mai periculos pentru mine: cel dintre interiorul gardului și zidul dinspre nord al casei, parte din cărămidă și parte din lemn, deși ar fi fost preferabil, la o primă vedere, săritura directă în drum. Un fel de sfidare extremă față de unul care se crede deștept și puternic. Trec în vârfurile picioarelor, în condițiile date, la doi metri de prigonitor. Îi aud gâfăitul și lupta cu forabărul ferestrei. Prins la înghesuială, puștiul din mine e de o cutezanță nebună. Când a reușit mijlociul să deschidă fereastra și să pătrundă în casă, aveam pe puțin doi kilometri avans din cei șapte până la Hârboca. Am traversat Lunca și Satul Mare într-o goană nebună, dar, undeva pe platou, spre Dumbrava, am obosit. Am intrat în lanurile de porumb din stânga, situate pe dâmburi și am așteptat. După jumătate de oră a trecut prin fața mea, în galop, la vreo sută de metri distanță. L-am văzut de departe cum se întoarce, la trap, de unde se termina platorul Dumbravei și începea coborârea spre Valea Hârbocii. Aș fi strigat la el, să ne alergăm prin porumburi, dar mi-a fost milă de calul împrumutat din ograda „colectivului”. Și-ar fi rupt picioarele alergându-mă prin râpi și coclauri. Atunci și acolo, în lanul de grâu, nu din pricina verdelui de otravă al spicelor am înnebunit, nici dintr-aceea a sângelui macilor, ci din pricina celei de galben fără egal între-atâtea nuanțe de galben din câte există: ontologicul galben de rapiță.

De când mă știu pe lume, apa a exercitat asupra mea o atracție magică, irepresibilă. Încă și astăzi mai consider gârla Slănicului cel mai important curs de apă din viața mea. În crovurile lui am învățat să înot și tot în ele mi-am dovedit, în copilărie și adolescență, aptitudinile de sălbăticiune sănătoasă, agilă și lunecoasă ca peștele (în jocurile din apă și de sub apă; greu de prins și greu de întrecut, ca viteză, pe distanțe dinainte hotărâte, și, în ordinea timpului, ca rezistență, la scufundări). Atâtea lucruri neobișnuite mi s-au întâmplat acolo, în prundul acelei gârle cu apa sărată și pietrele „albe” cât vezi cu ochii – întrucât mai sus, la origine, șuvoaiile spală stâncile de sare de pe maluri (o localitate de pe acolo chiar așa se și cheamă: Săreni), și atâtea amintiri frumoase îmi leagă sufletul de acel spațiu încât, cu puțină răbdare și ceva mai multă determinare, aș putea scrie o carte aparte, o insolită monografie a Văii Slănicului.

Ici-colo încă se mai văd pe cei șaptezeci-optzeci de kilometri de albie rămășițele podurilor de ciment construite de nemți, ca datorie din Primul Război Mondial, dislocate și sfărâmate de apele mari ale Slănicului, în 1927, în urma unor ploi torențiale. S-ar fi văzut într-o dimineață de vară, îmi povestea maică-mea, case plutind pe albia întunecată, vijelioasă și uriașă a Slănicului, și chiar o lampă aprinsă la fereastra uneia dintre ele. În Slănic se varsă și izvorul cu apă dulce (de unde și numele satului în care m-am născut: Izvorul Dulce), perpendicular pe direcția lui de curgere: de la nord spre sud, izvorul curgând de la est spre vest – în minusculul estuar al acestuia, pe lutul nisipos și proaspăt, desfășurându-ne noi, copiii satului, la mijlocul deceniului al cincilea din secolul douăzeci, misteriosul și imemorialul cult al Caloianului – întru chemarea ploii, pe timp de secetă.

Gârla își schimba albia de curgere cu metri și chiar zeci de metri pe anumite porțiuni, de fiecare dată când ploua puternic la munte și vuietul „undei mari” anunța vijelioasa revărsare de valuri întunecate ce ducea la vale tot ce întâlnea în cale și mai ales trunchiuri de copaci doborâți. Două-trei ore, până se scurgea grosul puhoiului, asistai uluit și frisonat la manifestarea unei primejdioase stihii a naturii. În aer persista un puternic și înțepător miros de mâl răscolit. Trebuia să aștepti uneori și o săptămână întreagă pentru ca apa să-și recapete limpezimea și cursul firesc. În acele momente de revărsare stihinică, gârla aceea de numai câțiva metri lățime și zece centimetri adâncime pe loc drept, capăta niște dimensiuni uriașe, mărindu-și debitul, fără exagerare, de peste cincizeci de ori față de cel obișnuit. Dacă revărsarea puhoiului te prindea undeva în afara satului, „peste gârlă”, nu te puteai întoarce acasă în ziua aceea decât făcând un ocol de șapte-opt kilometri, fie în amonte, fie în aval, până la marile poduri de trecere de pe șoseaua națională.

Existau în copilăria mea acolo și punți, bineînțeles, dar trebuiau mereu înlocuite, căci puhoiul de ape le spulbera și le căra la vale ca pe niște obiecte oarecare, oricât de zdravăn ar fi fost priponite de mal. Oamenii locului știau la ce să se aștepte când se întuneca la munte, spre Penteleu, și cerul se făcea de un negru intens, ca de cărbune. Cât am trăit acolo, vreo douăzeci de ani, n-a fost nimeni surprins de puhoiul nimicitor. Înainte cu câteva minute de a veni „unda mare”, apa gârlei se tulbura puțin și pe deasupra ei pluteau gunoaie și resturi de crengi sfărâmate, aduse de „unda mică”. Un fel de avertisment pentru ce avea să urmeze.

Locurile bune de scăldat, conform reliefului, erau toate în vremea aceea mai jos de punctul de confluență al pomenitului izvor cu gârla. Undeva mai jos, trei sute de metri distanță, sub malul înalt deasupra căruia aveam noi moara de foc – închisă și demolată de tata în 1959, pentru că vremurile erau cum erau și necazurile (și) din pricina ei se țineau lanț, sau, și mai la vale, sub malul armanului pe care se treierau grânele satului. Privite din

direcția în care curge apa, cele mai înalte maluri ale gârlei sunt cele din partea ei stângă, ceea ce ține într-un fel, îmi închipui, și de sensul în care se învârtește Pământul. În toiu verii, când șioiul (locul de scăldat unde apa făcea vârtejuri, care avea pe alocuri și peste doi metri adâncime) devenea insuportabil de aglomerat și de gălăgios – fiind luat cu asalt nu numai de puștime și de tineret, ci chiar de bărbații de toate vârstele –, fără nicio muștrare de cuget, puneam în aplicare metoda „undei mici”.

Cât se poate de discret și numai prin limbajul mut al ochilor, îmi atenționam prietenii de nădejde, ieșeam din apă și ne întindeam pe nisip la soare. Apoi, rând pe rând, ne făceam nevăzuți; ocoleam pe deasupra șioiului și intram în albia izvorului, adunându-ne la vreo cincizeci de pași mai sus de punctul de confluență al acestuia cu gârla. Acționam cu mare rapiditate. Scoteam bolovani de piatră din ascunziș, îi aliniam după mărime de-a latul, astupam bine cu clisă locurile prin care apa încă se mai scurgea și blocam izvorul.

Într-un sfert de oră aveam în fața noastră o băltoacă apreciabilă, pe suprafața căreia presăram gunoaie adunate de pe marginile izvorului, resturi de plante și de crengi putrezite sub arșița verii. Când socoteam că e suficientă „unda mică” pe care o creaserăm, ne aliniam la baza micului baraj improvizat și, la semnal, trăgeam de bolovani simultan și-i dădeam la o parte. Preluată de apa gârlei, „unda mică” se ducea cu iuțea la vale întunecată, compactă și convingătoare. Nu dura mult până când auzeam țipete și chemări disperate. În câteva secunde de la sosirea „unde mici”, gloata abandona șioiul, își recupera îmbrăcămintea într-o debandadă totală și părăsea prundul gârlei în fugă. Ne tăvăleam de răs, dar fără hohote, pe înfundate. N-aș putea spune că făceam treaba asta fără pic de frică, dimpotrivă, dar plăcerea farsei și bucuria faptului împlinit merita tot riscul. Dacă am fi fost descoperiți, nimeni și nimic nu ne-ar fi scăpat de bătaie.

Pe întinsul și largul prund al Slănicului, pe malurile mai joase care se întind sub forma unor platouri de pietriș amestecat cu

nisip, ca și pe micile ostroave ce rezistă asaltului apei și câțiva ani, crește o vegetație restrânsă la numai două specii: aliorul (ca rapița de galben atunci când înflorește) și crivina (o varietate de tamariscă specifică zonei). Însă, orbit cum am fost mai mereu de mirajul sticlos și sălbatic al vieții, n-am străvăzut conjunctura de aștri ce-adastă-n văzduhuri și scoate din joc, la soroc, măsluitele zaruri ale vremelniciei – ca să repună temeinic, în loc, fasta ei potrivire de numere destinată să scoată din umbră ținuturi părelnic sărace. Albia din prezent a Slănicului, în zilele ei liniștite, este cu mult mai firavă din pricina unor lucrări săvârșite-n amonte și doar după marile ploi – când adună izvoarele afluenților de pe flancuri – își recapătă, chiar dacă nu pe de-a-ntregul, măreția stihinică și rezonanța poetică de altădată.

b

Un alt curs de apă important pentru mine – întrucât mi-am petrecut acolo, în adolescență, unele vacanțe – e Râul Valea Mare, apa care curge pe la sudul satului Vlădeni Ardeal (satul părintelui și marelui teolog Dumitru Stăniloae), dinspre Făgăraș către Codlea. L-am căutat pe internet și am aflat că, de fapt, e vorba despre râul Șercăița, afluent al râului Șercaia („Cursul superior al râului este cunoscut și sub numele de Râul Valea Mare” – care își are punctul de origine undeva pe lângă localitatea Șercaia din apropierea Făgărașului, iar punctul de vărsare la Șinca Veche), la rândul lui afluent al Homorodului etc. Dacă Slănicul este un râu care izvorăște din munte și coboară printre dealuri către câmpia Buzăului, având o sporită viteză de curgere, Râul Valea Mare e molcom și curge încet, bătrânește aș zice, pe porțiunile joase, de câmpie, de la rădăcina dealurilor din Depresiunea Bârsei.

Slănicul a săpat în malurile înalte și a deschis prunduri largi, cu nisip și pietriș abundent, cu pietroaie de toate mărimile – care par văruite de bidineaua unui uriaș din povești, repet, din pricina concentrației de sare adusă de apă din munte. Râul Valea Mare și-a

deschis albia în pământ și are malurile joase, străjuite de arini și de aluni, de stejăriș pitic și de liane, de cucută și de tot soiul de buruieni specifice zonei. Dincoace de această îngustă manșetă vegetală străjuitoare de albie, începe verdele curat și sănătos al ierbii, un verde proaspăt și unic, pe care marele teolog amintit mai înainte (*apud* Lidia Stăniloae, fiica părintelui) îl considera „cel mai frumos din lume”. În urma ploilor mari, torențiale, râul își iese din matcă și inundă vecinătățile imediate, mai ales în aval de Vlădeni Ardeal, nu departe de podul peste care trece șoseaua națională, lăsând pe partea stângă a sensului de curgere mari bălți în care puiesc plăticile și țiparii.

Cu vremea bălțile se restrâng, de obicei în anii secetoși, însă, paradoxal, cantitatea de pește din ele sporește. Pescuitul devine o veritabilă bucurie. Nici nu apuci să arunci bine undița în apă, că pluta și începe să miște. Încep întreceri de îndemânare: cine pescuiește mai mult și mai repede. Acolo, prin anii 70 ai trecutului veac 20, am văzut ce înseamnă pescuitul nocturn. Fratele meu mijlociu, mai mare cu zece ani decât mine, pe atunci angajatul fabricii de coloranți din Codlea și pescar înrăit, care a locuit în Vlădeni cu chirie și a făcut multă vreme naveta, m-a luat cu el într-o toamnă târzie, preț de câteva nopți, la pescuitul de mihalți din apa râului. Pescuitul dura între miezul nopții și patru, patru și jumătate spre cinci, dimineața. Peștii prinși erau înșirați pe bețișoare făcute din crengi de arin cu cârlig. Nu ne-am întors niciodată acasă cu mai puțin de cinci kilograme de pește pe care, în afara cantității rezonabile ce se consuma în familie, cumnată-mea îl valoriza mintenaș.

Nici vorbă de braconaj, întrucât autorizația de pescuit era în ordine. Mihalțul (mai numit și sulastru sau mântuș, depinde de zona în care e întâlnit) seamănă întrucâtva cu păstrăvul: e pește de apă dulce, răpitor, vânează noaptea, e fără oase, are carnea foarte gustoasă, numai că – în lungime și în greutate – depășește păstrăvul cu mult. Mihalțul, ca și păstrăvul de altfel, nu rezistă viermelui acvatic numit carabăț (carabeți). Carabeții trăiesc pe

aceea parte a pietrelor care e îngropată în albia râurilor de munte. Scoți piatra din apă, o întorci cu acea față care fusese până atunci îngropată în albie și desprinzi de pe ea un fel de larvă, care nu e nimic altceva decât... carabățul, moartea mihalțului. Însă lucrurile pe care le trec eu acum în revistă, capătă tot mai mult (chiar pentru mine însumi, în primul rând pentru mine însumi) nuanțele virtualității și fanteziei. Dacă m-aș muta în momentul de față în Vlădeni Ardeal și aș trăi acolo până la sfârșitul vieții, falnicul vârf al Măgurii Codlei n-ar mai exercita asupra mea nici un fel de atracție hipnotică, oricât de mare și de generos mi-ar fi efortul sufletesc întru împropătarea trăirilor de altădată. Modernizarea șoselei naționale și defrișările dau în prezent localității un aspect arid și mai puțin atrăgător decât pe vremuri. Au fost retezați fără milă falnicii stejari de cu mult peste suta de ani, ce străjuiau marginea dinspre partea de vest a localității, cea dinspre Făgăraș, care confereau locului o noblețe și o siguranță aparte.

În vacanțele primei adolescențe petrecute acolo, am parcurs niște experiențe de viață rarissime și de neuitat. Fratele amintit, mijlociul, se angajase acolo, într-o primă fază, la Vărărie, la cuptoarele în care era arsă piatra de calcar scoasă din cariera de la poala vârfului Măgura și transformată în var. Într-o a doua fază, pentru că munca se plătea mai bine, a trecut la Cariera de piatră, unde l-am însoțit de multe ori. Plecam dimineața cu una dintre primele basculante și ne întorceam seara.

Prezența mea în „cariera de piatră” îi dădea bătăi de cap. Trebuia să-mi poarte de grijă, să-mi dea de mâncare, să știe unde sunt în permanență, și mai ales să mă adăpostească în momentul exploziilor. De mai multe ori pe zi erau „pușcate” cu calupuri de dinamită blocuri imense de calcar, urmând a fi sparte cu barosul și dalta până la mărimea convenabilă încărcării bolovanilor în basculante, apoi transportării și depozitării lor la cuptoarele de var din vecinătatea localității sau la gară, unde erau încărcate în vagoane și trimise în diferite locuri din țară. După fiecare explozie se dezlănțuia o scurtă și periculoasă ploaie de pietre de toate

mărimile. Când se striga prin portavoce: „Aardeeeee !”, trebuia să fugi la adăpost și să-ți astupi urechile.

Din când în când, eram și eu bun la ceva prin carieră. Căram apă în niște gălețușe muncitorilor, după cum eram solicitat. Simțeam în acele momente o imensă bucurie lăuntrică. Radiam din toți porii. Deveneam de-a dreptul luminos. Asta până-ntr-o zi mai puțin fastă. Era în jurul prânzului. Unul dintre muncitori m-a chemat la el, mi-a întins gălețușa și m-a rugat să-i aduc apă proaspătă. În incinta carierei, într-o margine ușor înclinată ce ducea spre pădure, exista un fel de fântână de suprafață (un crov sau bunar cum i se mai spune) amenajată pe chiar locul în care izbucnea din pământ apa unui izvor. Încă de la deschiderea carierei probabil, muncitorii săpaseră la gura izvorului și captaseră apa printr-o țeavă metalică, după care astupaseră – lăsând afară un mic capăt de țeavă prin care să curgă apa și puseseră deasupra un mare bolovan de calcar. Sub capătul de țeavă din afară, fusese săpată o adâncitură, iar pe fundul acesteia au fost așezate și fixate cu răngile sfărâmatuiri de piatră. La nevoie, se putea lua apă din crov direct cu găleata. M-am dus, așadar, la fântână. O făcusem până atunci de nenumărate ori și nu observasem nimic neliniștitor.

În ziua aceea însă lucrurile s-au schimbat pe neașteptate. Faptul că mă mișcam repede și silențios a făcut ca lighioana să reacționeze cu întârziere. Cu siguranță că nu era prima dată când se adăpa din fântâna carierei. Când mergeau să ia apă, muncitorii aveau pașii grei, făceau zgomot și-i simțea de departe. Nu l-am văzut decât pe jumătate, mai bine zis nu i-am văzut decât coada, care nu se mai termina în încercarea de a se ascunde sub bolovanul de calcar de deasupra crovului. Într-o fracțiune de secundă am trăit o spaimă teribilă, dar n-am intrat în panică. Îmi bătea inima într-un ritm nebunesc. Norocul meu că nu m-a atacat, ci s-a ascuns. Lighioană bătrână și înțeleaptă! (Nu multă vreme după întâmplarea aceasta aveam să aflu că până și Mântuitorul a menționat incredibila înțelepciune a șerpilor: „Fiți înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbeii” – Matei 10, 16).

Încăpățânat și hotărât să-mi duc la capăt misiunea, chiar dacă tremuram de frică, am umplut vasul cu apă direct de la țeavă, m-am retras ușor și i l-am dus muncitorului care mă aștepta cu apa. Am stat câteva minute pe gânduri: să spun sau să nu spun ce-am văzut?! Dar dacă și-a făcut „bârlogul” chiar acolo, sub bolovan, și mușcă pe cineva?... I-am spus mijlociului ce văzusem. Mirare. Neîncredere. Hotărâre. Omul e, la rândul lui, o fiară mai teribilă decât toate, mai ales când se află în haită. Rângi. Pârghii de lemn de rostogolit bolovanii. Bâte. O ceată de haidamaci în salopete pregătite să dea la o parte piatra de la fântână și să omoare vietatea de sub ea, micul balaur de doi metri și jumătate. N-am asistat la atrocitate. Nu de frică, ci de rușine. Lighioana mă ocolise, iar eu o trădasem. Pielea avea culori de camuflaj: verde-marونیu-galben șters, derulate-n spirală.

Totul se putea opri aici. Dar nu. Întâmplarea s-a transformat într-o „glumă” idioată. Basculantele încărcate cu piatră de calcar plecau din carieră în două direcții: fie spre cuptoarele de var, fie spre halta CFR. Fiecare basculantă avea destinația ei stabilită din timp. La halta CFR, unde trebuia să descarce piatra de calcar din basculantă în vagonul de marfă tras lângă rampa specială, era de serviciu un muncitor pe nume Ionescu și nu mai știu cum. De vârstă mijlocie, înalt și uscățiv, zgârcit la vorbă și necomunicativ, antipatizat de gloată din pricini care mi-au rămas necunoscute, Ionescu, chiar dacă se lupta răbdător cu bolovanii de calcar, avea ceva probleme de sănătate și era extrem de emotiv. Gloata din carieră, pe șestache și fără știrea șoferului, a așezat șarpele mort printre bolovanii de calcar din basculantă, undeva deasupra încărcăturii, dar în așa fel încât să nu poată fi reperat dintr-o dată. Basculanta a ajuns la haltă, a parcat pe rampă și Ionescu s-a apucat de treabă, aruncând bolovanii direct în vagonul de marfă. Cel care descărca bolovanii de calcar, își proteja palmele cu niște mănuși mari cât lopețile, cauciucate. A descărcat bietul Ionescu primul rând de bolovani de deasupra încărcăturii, apoi a dat de șarpe, a

țipat cât l-au ținut puterile, a sărit din basculantă și a leșinat. Cred că era în vara lui '61.

c

În vara lui '62, prin iulie, tot acolo, la poala Măgurii, aveam să mă întâlnesc pe cale auditivă cu Moș Martin (dacă nu va fi fost cumva Moașa Martina cu puii). Între carieră și ștrandul Codlei exista o suprafață de teren mai puțin împădurită, de formă circulară – cam două hectare, din câte țin minte – plină cu tufe de zmeură. Cărarea care făcea legătura dintre carieră și ștrand, tăia zmeurișul în două. Mijlociul mă avertizase. N-aveam ce căuta acolo. La zmeură trag urșii. Există posibilitatea să dau peste vreunul în timp ce se hrănea și să fiu în pericol. Ba și mai rău, puteam să nimeresc peste vreo ursoaică cu puii după ea, caz în care, temându-se pentru siguranța progeniturilor ei, atacă tot ce mișcă prin preajmă. De unde atâția urși? mă gândeam. Urșii pe care-i văzusem eu până atunci erau mai degrabă vrednici de milă, decât de temut. Erau destul de jigăriți și jucau după cum le cântau țișanii care, în vremea primei mele copilării, încă îi mai purtau de-a lungul satelor și-i făceau să joace în două picioare pe la porțile caselor pentru un ciur de mălai, ca să aducă belșug și noroc gospodarilor. Fapt este că, împins de curiozitate atroce și de o forță lăuntrică de nestăvilit, am plecat din carieră spre zmeuriș (rima e complet involuntară) pe furiș. Am ajuns la locul miraculos și, spre norocul meu, m-am oprit să culeg purpuriile și aromatele boabe ale primei tufe de zmeur întâlnită în cale. În momentul în care am auzit mugetul acela înfundat și scurt, ca de vițel răgușit, venind de undeva din apropiere, de la vreo patruzeci-cincizeci de metri, mai aveam de înghițit trei boabe din primul și ultimul pumn de zmeură culeasă. Nu cred că apucasem să stau locului mai mult de cinci minute. Atunci și acolo, sub Măgura Codlei, când am priceput că mugetul acela prevenitor nu era de vițel, ci de urs, am bătut recordul de